

Üniversite Öğrencileri Örnekleminde Toplumsal Cinsiyet Algısı ile Adil Dünya İnancı Arasındaki İlişkiler

Relationships Between Gender Perception and Just World Belief in The Sample of University Students

Şeyma KAYA^[1] Orhan KAYA^[2] Muhammed Emin SOYDAN^[3]

Başvuru Tarihi: 15 Mart 2022

ÖZ

Kabul Tarihi: 23 Haziran 2022

Bu çalışmanın temel amacı üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumu ile adil dünya inançlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Bu doğrultuda araştırmada nicel tarama yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın evrenini üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmada veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Katılımcılar 140 (% 56.4) kadın, 108 (% 43.6) erkek olmak üzere 248 bireyden oluşturulmuştur. Çalışma kapsamında bazı demografik sorularla beraber adil dünya inancı ölçeği ve toplumsal cinsiyet rolleri tutum ölçeği kullanılmıştır. Elde edilen analizlerin sonucunda erkek katılımcıların kadın katılımcılara göre daha geleneksel olduğu bulunmuştur. Diğer taraftan baba kaybı yaşayan bireylerin diğerlerine göre toplumsal cinsiyet açısından daha geleneksel oldukları ve adil dünya inançlarının daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca ekonomik gelir arttıkça toplumsal cinsiyet bakımından katılımcıların daha geleneksel oldukları ve adil dünya inançlarının yüksek olduğu bulunmuştur. Son olarak ekonomik durumun adil dünya inancı düzeyi ile toplumsal cinsiyet tutumu arasında aracı bir rol oynadığı tespit edilmiştir. Çalışma kapsamında ulaşılan sonuçlar ilgili alanyazın ışığında tartışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: *adil dünya, toplumsal cinsiyet, ebeveyn kaybı, geleneksel, eşitlik*

Received Date: 15 March 2022

ABSTRACT

Accepted Date: 23 June 2022

The main purpose of this study is to examine the gender attitudes and just world beliefs of university students according to some demographic variables. In this direction, the relational survey model, one of the quantitative survey methods, was used in the research. The sample of the study consists of students studying at universities. In the study, data were collected online. Participants comprised 248 individuals, 140 (56.4%) female and 108 (43.6%) male. In the study, along with some demographic questions, the belief in a just world scale and gender roles attitude scale were used. As a result of the analysis, men were found to be more traditional than women. On the other hand, it has been determined that individuals who have lost a father are more traditional in terms of gender and have a lower belief in a just world than others. In addition, it has been found that individuals became more traditional in terms of gender and their belief in a just world got higher as the economic income increased. Finally, it was revealed that the financial situation played a mediating role between the level of belief in a just world and the gender attitude. The results obtained within the scope of the study were discussed in light of the relevant literature.

Keywords: *just world, gender, loss of parents, traditional, equality*

Atıf Cite Kaya, Ş., Kaya, O., & Soydan, M. E. (2022). Üniversite öğrencileri örnekleminde toplumsal cinsiyet algısı ile adil dünya inancı arasındaki ilişkiler. *Humanistic Perspective*, 4(2), 391-407. <https://doi.org/10.47793/hp.1048298>

^[1]Yüksek Lisans Öğrencisi | University of Sapienza | Department of Cognitive-Neuroscience | Roma | İtalya | ORCID: 0000-0001-6246-4407 | seymackockaya@gmail.com

^[2]Dr. | University of Sapienza | Faculty of Medicine and Psychology | Department of Developmental and Socialization | Roma | İtalya | ORCID: 0000-0002-4999-382X

^[3]Yüksek Lisans Öğrencisi | Düzce Üniversitesi | Lisansüstü Enstitüsü | Girişimcilik Anabilim Dalı | Düzce | Türkiye | ORCID: 0000-0001-7911-5676

GİRİŞ

Bireylerin doğuştan ve tamamen tesadüfen sahip oldukları üreme sistemlerinin ayırt edici özellik olduğu biyolojik yapı cinsiyet olarak ifade edilmektedir (Dökmen, 2004). Kadın ve erkeğe toplum tarafından atanan bazı davranış kalıpları vardır, bu kalıplar ise toplumsal cinsiyet olarak adlandırılmaktadır (Holmes, 2007). Toplum kendi bünyesinde yaşayan bireyleri etkilemekte ve bir kültür geliştirmektedir bu kültür bağlamında da değerler oluşmaktadır (Yazıcı, 2016). Bireyin hangi ortamda nasıl davranacağına ilişkin normları bu yapı belirlemektedir. Bu durum kültürden kültüre değişebilir (Watson ve Newby, 2005). Özellikle cinsiyet bağlamında ortaya çıkan kavram toplumsal cinsiyettir. Bu kavram bireyin yaşadığı topluma göre şekil alırken kadın ve erkeğin görev ve sorumluluklarını yine yaşanan toplumun kalıp yargılarına göre belirlemektedir (Zeyneloğlu, 2008). Toplumsal yapı içerisinde oluşan bu kalıp yargılar kadının ve erkeğin yaşamını önemli derecede kısıtlayan olgulardır. Zira birçok toplumda kadının feminen erkeğin ise maskülen özelliklere sahip olması beklenmektedir (Çabuk, 2013). Bu doğrultuda cinsiyet kalıp yargıları toplumsal yaşam içerisinde kadın ve erkek arasındaki eşitsizliğin ve ayrımcılığın sürmesinde önemli bir etkidir (Kahraman vd., 2014).

Freud toplumsal cinsiyeti, geliştirdiği Psikanalitik Kuram ile açıklamaya çalışmıştır. Ona göre libido toplumsal cinsiyet kavramının başlangıç noktasıdır. Libidonun bireyin hangi ortamda nasıl davranış sergileyeceğini düzenleyen temel mekanizma olduğunu ifade eder (Fast, 1993). Biyolojik kuram ise kadın ve erkek arasındaki temel farkın beyin yapısındaki farklılıktan kaynaklandığını ileri sürer. Beyin işlevlerinin de bu nedenle farklılaştığını iddia eder (Dökmen, 2004). Sosyal öğrenme kuramına göre cinsiyet kazanımını açıklamak için davranışı anlamak ve incelemek gerekir. Sosyal öğrenme kuramına göre toplumsal cinsiyet kavramının şekillenmesi ve inşa edilmesinde kültür, din, sosyal sınıf, sosyo-ekonomik düzey, ırk ve aile en temel etkenlerdir (Lott ve Maluso, 1993). Yine bu kuram bireylerin sosyal yaşamına odaklanmış olup tutum ve davranışların başkalarını gözlemleyerek veya doğrudan deneyimle kazanıldığını ileri sürer (Bandura, 1971). Bilişsel sosyal kuram; cinsiyet gelişimini üç temel boyutun karşılıklı etkileşimi doğrultusunda şekillendiğini iddia etmektedir. Bunlar; biyolojik, bilişsel ve duygusal süreçleri içeren kişisel belirleyiciler, cinsiyet ile ilişkili davranışları ve bireyin sosyal yaşamını kapsayan bütün faktörlerdir (Martin, 2012).

Genel olarak toplumsal yaşam içinde zaman zaman birbirinin yerine de kullanılan cinsiyet ile toplumsal cinsiyet kavramları aslında birbirinden çok farklıdır. Nitekim söz konusu cinsiyet farklılıkları olduğunda içeriği biyolojik ve genetik farklılıklar olan ve evrensel olarak kadınlık ve erkeklik olarak tanımlanır. Diğer taraftan toplumsal cinsiyet kavramı içeriği tamamen yaşanan toplumsal yapı ve kültüre bağlı olarak değişen kadın ve erkeğe farklı roller biçen bir kavramdır (Powell ve Greenhouse, 2010). İçinde yaşanan toplumsal yapının

bireylerden beklediği kadın veya erkek olmaya dönük davranışların hepsi toplumsal cinsiyet rollerini ifade etmektedir (Vatandaş, 2011). Sosyal roller insan davranışının toplumsal yapının beklentisine göre şekillenmesi sonucu ortaya çıkmaktadır (Kaçan, 2018). Buna verilebilecek en klasik örnek; ailesinin devamlılığını sürdürebilmesi için ihtiyaçlarının karşılanması rolü erkeğe verilirken temizlik, çocuk bakımı ve yemek gibi işlerin kadına yüklenmesidir (Günay ve Bener, 2011; Powell ve Greenhouse, 2010). Sosyal yaşam içerisinde toplumsal cinsiyetlere ilişkin oluşan kalıp yargılar incelendiğinde şefkatli olmak, yardımsever ve duygusal olmak kadınlara atfedilirken girişimci olmak, güçlü ve bağımsız olmak ise erkeklere atfedilmektedir (Damarlı,2006).

Bireyin yetiştirilme biçimi ve ebeveyninin demografik özelliklerinin bireyin yetişkinlik dönemi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle anne ve babası çalışan bireylerin gelişim süreçlerinin etkilendiği ve bireyin eşitlikçi mi yoksa geleneksel bir karaktere mi sahip olacağı bu gelişim sürecine bağlı olduğu ileri sürülmektedir (Bronfenbrenner vd., 1984; Erdem, 2008; Gül ve Ercan, 2009; Şirvanlı, 1992).

İlgili alanyazına bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliği kavramının; kültürlerarası algı (Krumov ve Larsen, 2013), kültürlerarası farklılık (Hofstede,1980; Hofstede ve Minkov, 2010); ücret eşitsizliği (Mårtensson, Björklund, Bäckström ve University 2019); sistemi meşrulaştırma (Jost ve Banaji 1994; Jost ve Hunyady, 2005); kadına yönelik şiddet (Eckhardt vd., 2012) konuları ile birlikte ele alındığı görülmekle beraber adil dünya inancı ile toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarının sınırlı düzeyde ele alındığı çalışmaların olduğu görülmüştür (Correia vd., 2015; Kim ve Park, 2018; O'Connor vd., 1996; Yancı ve Özlem Polat, 2019)

Yapılan çalışmalar adil dünya inancı algısının toplumsal cinsiyet eşitsizliğini arttıran bir mekanizma olduğunu ve toplumsal cinsiyeti meşrulaştıran bir sistem olduğunu işaret etmektedir (Hayes vd., 2013; Kristiansen ve Giulietti, 1990). Adil dünya inancının ilk ele alınışı 1960'lı yıllarda Lerner ve Simmons öncülüğünde başlamıştır (Strömwall vd., 2013; Haffer ve Begue, 2005; Gruman vd., 2010). Buna göre insanlar, genel olarak iyi olan bireylerin başına iyi, kötü olan bireylerin başına kötü şeylerin geldiğine inanma eğilimindedirler (Foley ve Pigott, 2000; İdisis ve vd., 2007; Lerner, 1980). Bu kurama göre insanlar; gerçekleşen bir olayı değerlendirirken o olayda ki faile değil kurbanına atıfta bulunurlar. Yani yaşanan bir olumsuz olayda kurbanı suçlama veya aşağılama eğilimindedirler (Göregenli, 2012). Örneğin; tacize uğrayan bir kadının neden mini etek giydiğini tartışırlar. Böylece yaşadığımız dünya da herşeyi bir nedensellik içinde değerlendirir daha düzenli bir yer olarak algılayarak ihtiyaç duydukları güven duygusuna erişirler. Bu bakış açısı ile adil dünya inancı; yaşadığımız dünyanın adil ve güvenli olduğuna diğer taraftan her bir bireyin işlediği suçun cezasını elbet çekeceğine ve herkes hakettiğine ulaşacağına dair inancı temsil eder (Kağıtçıbaşı, 2005; Lerner, 1980).

Alanyazında, farklı kültürlerde hem ortaöğretim hem de üniversitelerde eğitim görmekte olan öğrencilerin toplumsal cinsiyet tutumlarını incelemek üzere yapılmış çok sayıda araştırmaya rastlamak mümkündür (Arditti vd., 1991; Baykal vd., 2014; Baykal, 1988; Burt ve Scott, 2002; Esen vd., 2017; Mahaffy ve Ward, 2002; Yılmaz vd., 2009; Zeyneloğlu, 2008). Öte taraftan Türkiye'deki üniversite öğrencileri örnekleminde toplumsal cinsiyet tutumunun adil dünya inancı ile olan ilişkisini inceleyen sınırlı çalışmalara rastlanmıştır (Planalı ve Uçar, 2021; Yancı ve Polat, 2019). Bu çalışma kapsamında katılımcıların demografik özelliklerinden biri olan ebeveyn durumuna (*sağ, vefat, birlikte, boşanmış*) göre de bir değerlendirme yapıp analiz yapılması bakımından alanyazındaki diğer çalışmalardan farklılaşmaktadır.

Yukarıda kısaca özetlenen ilgili alanyazın doğrultusunda Türkiye'de üniversite öğrencilerinden oluşan örnekleminde toplumsal cinsiyet tutumu ile adil dünya inancı arasındaki ilişkilerin farklı demografik özelliklere göre incelenmesi hedeflenmiştir. Bu doğrultuda bu çalışmanın öncelikli amacı toplumsal cinsiyet tutumu ile adil dünya inancı ilişkisinin ve düzeyinin yaş, cinsiyet, ekonomik gelir ve ebeveyn durumu (*sağ, vefat, birlikte, boşanmış*) gibi demografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığının incelenmesidir. İkincil olarak ise toplumsal cinsiyet tutumu ile adil dünya inancı arasında demografik değişkenlerin belirleyici (*aracı ve/veya düzenleyici*) olup olmadığı incelemektir.

Üniversite öğrencileri örnekleminde geleneksel cinsiyet rollerinin içselleştirilmesi üzerine yapılan çalışmalarda cinsiyet farkları incelenmiş ve erkeklerin kadınlara göre geleneksel toplumsal cinsiyet rollerini benimsedikleri görülmüştür (Aşılı, 2001; Güvenç, 1996; Rosenkrantz vd., 1968; Trommsdorff vd., 1989; Vefikuluçay vd., 2007). Bu çalışmada ilgili alanyazın ile tutarlı bir sonuç beklenmektedir. Bu çalışmada ekonomik gelirin hem toplumsal cinsiyet tutumu hem de adil dünya inancı düzeyi üzerinde anlamlı bir etkisinin bulunması beklenmektedir. Son olarak ebeveyn durumunun (*Sağ, vefat, birlikte, boşanmış*) bağımlı değişkenler üzerinde etkili olması beklenmektedir.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumu ile adil dünya inançlarının bazı demografik değişkenlere göre incelenmesi hedeflenmiştir. Budoğrultuda araştırmada nicel tarama yöntemlerinden biri olan ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli, iki veya daha fazla değişken arasında birlikte değişim olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Karasar, 2005).

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini üniversitelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışmada veriler kolay örneklem yöntemi ile toplanmıştır. Örneklem, çevrimiçi bir şekilde ulaşılabilir hale getirilen ölçek sorularını dolduran üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcılar 140 (% 56.4) kadın, 108 (% 43.6) erkek olmak üzere 248 bireyden oluşturulmuştur.

Veri Toplama Araçları

Demografik Bilgi Formu. Katılımcıların yaş, cinsiyet, ekonomik gelir ve ebeveyn durumları (*Sağ, vefat, birlikte, boşanmış*) gibi bazı demografik bilgiler içeren form kullanılmıştır.

Adil Dünya İnancı Ölçeği. Katılımcıların adil dünyaya ilişkin inançlarını belirlemek amacıyla, Dalbert (1999) tarafından geliştirilen 6 maddeli Genel Adil Dünya İnancı ölçeği ile 7 madde içeren Kişisel Adil Dünya İnancı ölçeği kullanılmıştır. Ölçeklerin Türkiye örnekleminde geçerlilik çalışmaları Göregenli (2003;2005) tarafından yapılmıştır. Ölçekler 5'li Likert tipi derecelendirme ile "*Genel olarak baktığımda, yaşadığım olaylar adildir*", "*Adaletin her zaman adaletsizlikler karşısında galip geleceğinden eminim*" benzeri ifadelerden oluşmaktadır. Orijinal ölçekler için Cronbach Alfa (α) değerleri sırasıyla .78 ve .86 şeklinde hesaplanmıştır. Ölçeğin Türkçeye uyarlanması çalışmasında sırasıyla .85 ve .69 olarak hesaplanmıştır. Bu çalışmada sırasıyla Cronbach Alfa (α) = .84 ve .70 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin bütün sorularına ilişkin ise Cronbach Alfa (α)=.85 olarak hesaplanmıştır.

Toplumsal Cinsiyet Rollerini Tutum Ölçeği. Katılımcıların toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum ve inançlarını ölçmek amacıyla Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) tarafından geliştirilen 38 ifadeden oluşan ölçme aracı kullanılmıştır. Ölçek 5'li Likert tipi derecelendirme ile "*Kadının temel görevi anneliktir*", "*Evin reisi erkektir*" benzeri ifadelerden oluşmaktadır. Ölçekten yüksek puan almak geleneksel tutumu ifade ederken düşük puan almak eşitlikçi tutum sahibi olmayı ifade etmektedir. Zeyneloğlu ve Terzioğlu (2011) ölçekler için Cronbach Alfa (α) değerini. 92 olarak hesaplamışken bu çalışmada Cronbach Alfa (α)=.89 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Süreci

Çalışma kapsamında veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Katılımcılara bilgilendirilmiş onam formu aracılığıyla çalışma hakkında bilgi verilip bireysel olarak izinleri alınmıştır. Katılımcılara ölçekler hakkında gerekli yönergeler okutulmuş ve gönüllü olarak katılmaları sağlanmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler Google Formlar aracılığıyla elektronik ortamda düzenlenmiş ve 10 gün gibi kısa bir sürede veriler çevrimiçi olarak toplanmıştır. Katılımcıların ölçekleri tamamlama süresi ortalama 15-20 dakika sürmüştür. Toplanan veriler IBM SPSS 22 İstatistik Programı ile analiz edilmiştir

Verilerin Analizi

Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde SPSS 22 programı kullanılmıştır. Bu kapsamda analiz yöntemine karar vermek için öncelikle tanımlayıcı analizler yapılmıştır. Daha sonra sırasıyla korelasyon, regresyon ve hiyerarşik regresyon analizleri gerçekleştirilmiştir.

Etik Onay

Bu araştırmanın yürütülebilmesi için Düzce Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etik Kurulu'na başvurulmuştur. Kurul 31.03.2022 tarihinde 2022/165 sayılı karar ile bu çalışmanın yürütülmesinin bilimsel etik kurallara uygun olduğu kararını vermiştir.

BULGULAR

Bu çalışmada toplumsal cinsiyet tutumu, adil dünya inancı ve demografik değişkenlerin ilişkisini incelemek amacıyla toplanan veriler SPSS 22 analiz programı ile incelenmiştir. Yapılan analizler doğrultusunda demografik değişkenlerden anne kaybı ve ebeveyn evlilik durumu değişkenlerinin normal dağılım göstermediği görülmüş ve bu değişkenler analizlerin dışında bırakılmıştır.

Tablo 1

Değişkenlere ilişkin korelasyon analizi sonuçları

	Ort.	Ss	Yaş	Cinsiyet	Ekonomi	Baba Kaybı	Adil Dünya İnancı
Yaş	23.40	3.36	1				
Cinsiyet	1.45	.49	.479**	1			
Ekonomi	2.93	1.10	-.200**	.037	1		
Baba Kaybı	1.14	.34	.189**	-.052	-.165**	1	
Adil Dünya İnancı	34.77	8.50	-.241**	-.107	.683**	-.156*	1
Toplumsal Cinsiyet	155.12	35.61	-.059	-.513**	-.321**	.196**	-.301**

Değişkenler arasındaki ilişkileri görebilmek üzere tüm değişkenlere korelasyon analizi (Tablo 1) uygulanmıştır. Analizlerden önce cinsiyet kategorik değişkeni (1=Kadın, 2=Erkek) ve baba kaybı değişkeni (1= Baba sağ, 2= Baba vefat) kukla değişken olarak kodlanmıştır.

Çalışmada katılımcıların toplumsal cinsiyet ve adil dünya inançlarının demografik değişkenlere göre değişimi incelenmiştir. Bu doğrultuda cinsiyete ve baba kaybı değişkenlerine göre katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumları ve adil dünya inançlarının değişimini tespit etmek amacıyla bağımsız örneklem testleri analizi yapılmıştır.

Tablo 2

Bağımlı değişkenlerin cinsiyet ve baba kaybına göre karşılaştırılması (Bağımsız örneklem t testi)

Değişkenler			N	Ort.	Ss.	SD	t	p
Toplumsal Cinsiyet	Cinsiyet	Erkek	140	171.1	11.7	246	9.3	.000
		Kadın	108	134.3	44.5	118		
Toplumsal Cinsiyet	Baba kaybı	Sağ	213	152.3	37.5	246	-3.1	.002
		Vefat	35	172.2	9.5	209		
Adil Dünya İnancı		Sağ	213	35.3	8.6	246	2.8	.005
		Vefat	35	31.5	7	52.1		

Yapılan analizler sonucunda erkek (Ort.= 171.1) ve kadın öğrencilerin (Ort.= 134.3) toplumsal cinsiyet tutumu düzeylerinin birbirinden farklı olduğu (Tablo2) ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur ($t_{(248)} = 9.3, p = .00$).

Toplumsal cinsiyet tutumu üzerinde baba kaybı değişkenine göre yapılan incelemede babaları sağ olan (Ort.= 152.3) ve babaları vefat eden (Ort.= 172.2) katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumu düzeylerinin birbirinden farklı olduğu (Tablo3) ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{(248)} = -3.1, p = .002$). Diğer taraftan adil dünya inancı üzerinde de babaları sağ olan (Ort.= 35.3) ve babaları vefat eden (Ort.= 31.5) katılımcıların toplumsal cinsiyet tutumu düzeylerinin birbirinden farklı olduğu (Tablo3) ve bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu tespit edilmiştir ($t_{(248)} = 2.8, p = .005$).

Tablo 3

Toplumsal cinsiyet algısı ve adil dünya inancı üzerinde gelir durumuna ilişkin tek yönlü varyans analizi sonuçları (ANOVA)

Değişkenler	Gelir Durumu	N	Ort.	Ss.	Varyans	KT	df	KO	F	p	Fark
Toplumsal Cinsiyet A.	3000- +	36	175.0	8.91	Gruplar A.	32358	3	10786	9.3	.00	3000+ > 1000-2000
	2000-3000	56	164.9	14.30	Grup içi	281253	244	1152			3000+ > 0-1000
	1000-2000	51	152.7	37.98	Toplam	313612	247				
	0-1000	105	144.2	43.30							
	Toplam	248	155.1	35.63							
Adil Dünya İ.	0-1000	36	26.30	7.50	Gruplar A.	8721.01	3	2907.0	77.5	.00	0-1000 < 1000-2000
	1000-2000	56	29.51	4.12	Grup içi	9142.34	244	37.46			0-1000 < 3000+
	2000-3000	51	33.11	7.39	Toplam	17863.3	247				1000-2000 < 2000-3000
	3000-+	105	41.28	5.80							1000-2000 < 3000+

Toplam	248	34.77	8.50	2000-3000< 3000+
---------------	-----	-------	------	---------------------

Bu çalışmada katılımcıların ekonomik gelirinin toplumsal cinsiyet tutumu ve adil dünya inancı üzerinde etkili olduğu düşünülmüş ve bu anlamda elde edilen veriler Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Yapılan analizler sonucunda elde edilen sonuçlar katılımcıların hem toplumsal cinsiyet tutumu ($F=9.35, p< .01$, Tablo 3) hem de adil dünya inancı düzeylerinin ($F=77.58, p< .01$, Tablo 3) gelir durumuna göre farklılaştığı ve ortaya çıkan bu farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet tutumu ve adil dünya inanç düzeylerinin ekonomik gelir durumuna ilişkin elde edilen gruplar arası farkın hangi gruplar arasında olduğunu görebilmek için öncelikle homejenlik testi sonrada post-hoc analizi yapılmıştır. Yapılan analizler varyansların homojen olduğunu göstermiştir. Bu nedenle anlamlı farklılıkların hangi koşul düzeyleri arasında olduğunu belirlemek amacıyla Tukey çoklu karşılaştırma testi yapılmıştır. Elde edilen betimleyici bulgular ve Tukey çoklu karşılaştırma sonuçları Tablo 3'de görülmektedir.

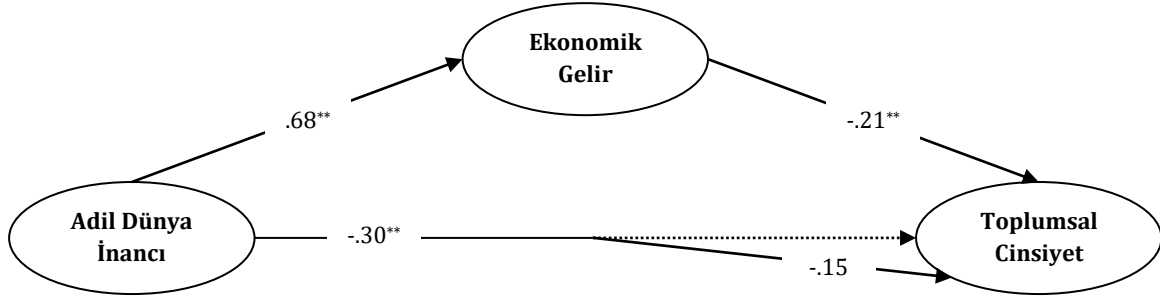
Tablo 4

Hiyerarşik Regresyon analizi sonuçları (Toplumsal Cinsiyet)

		B	S.E	β	t	p
1.Adım	(Sabit)	198.947	9.120		21.815	.000
	Adil Dünya İnancı	-1.260	.255	-.301	-4.947	.000
2.Adım	(Sabit)	197.671	9.026		21.901	.000
	Adil Dünya İnancı	-.643	.345	-.153	-1.866	.063
	Ekonomik Gelir	-6.944	2.646	-.216	-2.624	.009

Bağımlı Değişken=Toplumsal Cinsiyet

Toplumsal cinsiyet tutumu, adil dünya inancı ve demografik değişkenler arasındaki ilişkileri test etmek için yapılan analizler sonucunda demografik değişkenlerden ekonomik gelirin; toplumsal cinsiyet tutumunun anlamlı bir yordayıcısı olduğu tespit edilmiştir ($F_{(1,246)}=28.175, p< 001, R^2=.103, \beta= -.321, t= -5.3, p< 001$). Ayrıca adil dünya inancı değişkeni de toplumsal cinsiyet tutumunun anlamlı bir yordayıcısı olarak bulunmuştur, ($F_{(1,246)}=24.470, p<001, R^2=.090, \beta= -.301, t= -4.9, p< 001$). Ancak ekonomik gelir değişkeni kontrol edildiğinde; adil dünya inancının toplumsal cinsiyet tutumu ile olan anlamlı ilişkisi, anlamsız bir seviyeye gelmiştir, $F_{(2,245)}=15.9, p<001, R^2=.115, R^2_{adjusted}=.108, \beta= -.153, t= -1.86, p=.063$) (Tablo 4).

Şekil 1. Ekonomik gelir değişkeninin aracılık etkisi

Bu analizin anlamlılığını test etmek amacıyla yapılan Sobel testi sonucuna göre de ortaya çıkan bu sonucun anlamlı ($Z = -3.20, p < .001$) olduğu görülmüştür. Bu doğrultuda ekonomik gelir düzeyinin adil dünya inancı ile toplumsal cinsiyet tutumu arasında tam aracı bir değişken olduğunu söyleyebiliriz (Şekil 1).

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmanın temel amacı üniversite öğrencileri örnekleminde toplumsal cinsiyet tutumu ile adil dünya inancı arasındaki ilişkiyi bazı demografik değişkenlere göre incelemektir. Çalışmada adil dünya inancı ölçeği ile toplumsal cinsiyet ölçeğinin yanında yaş, cinsiyet, ekonomik gelir ve ebeveyn kaybı gibi demografik özellikleri sorgulayan demografik bilgi formu kullanılmıştır.

İlgili alanyazına bakıldığında toplumsal cinsiyet eşitsizliği kavramı; kültürlerarası algı (Krumov ve Larsen, 2013), kültürlerarası farklılık (Hofstede, 1980; Hofstede ve Minkov, 2010); ücret eşitsizliği (Mårtensson vd., 2019); sistemi meşrulaştırma (Jost ve Banaji 1994; Jost ve Hunyady, 2005); kadına yönelik şiddet (Eckhardt vd., (2012) konuları ile birlikte ele alındığı görülmekle beraber adil dünya inancı ile toplumsal cinsiyet eşitliği kavramlarının kısıtlı düzeyde ele alındığı çalışmaların olduğu görülmüştür (Correia vd., 2015; Kim ve Park, 2018; O'Connor vd., 1996; Yancı ve Özlem Polat, 2019). İlgili alanyazında adil dünya inancı ve toplumsal cinsiyet değişkenleri hep başka değişkenlerle beraber ele alınmış ve genelde bu iki değişken arasındaki ilişki daha çok tali bir analiz olarak ele alınmıştır. Bu çalışmada temel olarak bu iki değişken arasındaki ilişkinin araştırılması yanı sıra demografik değişkenler de ele alınmıştır. Bu çalışmanın ilgili alanyazına en önemli katkısı ebeveyn kaybı olan bireyleri kapsamasıdır. Zira alanyazındaki çalışmalar demografik değişkenleri ele alırken temel bilgileri (yaş, sosyo-ekonomik durum vb.) incelediği görülmektedir.

İlgili alanyazında birçok çalışma (Planalı ve Uçar 2021; Altuntaş ve Altınova, 2015; Öngen ve Aytac, 2013) toplumsal cinsiyet tutumu bakımından erkeklerin kadınlara göre daha

geleneksel cinsiyet rollerine sahip olduğunu göstermektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada cinsiyet değişkeni bağlamında erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip olacağı beklenmiştir. Elde edilen sonuçlar alanyazın ile uyumludur. Nitekim yapılan analizler bu beklentiyi karşılar nitelikte olup erkeklerin kadınlara göre daha geleneksel toplumsal cinsiyet rollerine sahip oldukları bulunmuştur. Ortaya çıkan bu sonucun temel sebebinin toplumsal cinsiyet rollerinin erkeğin konfor alanını genişletmesi ve bir iktidar alanı yaratmasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Bireyin yetiştirilme biçimi ve ebeveynlerinin demografik özelliklerinin yetişkinlik dönemi üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu vurgulanmaktadır. Özellikle anne ve babası çalışan bireylerin gelişim süreçlerinin etkilendiği ve bireyin eşitlikçi mi yoksa geleneksel bir karaktere mi sahip olacağının bu gelişim sürecine bağlı olduğu ileri sürülmektedir (Bronfenbrenner vd., 1984; Şirvanlı, 1992; Gül ve Ercan, 2009; Erdem, 2008). Bu doğrultu da ebeveynin durumunun önemli olduğu düşünülmüş ve bu çalışmaya ebeveyne ilişkin sorular dahil edilmiştir. Elde edilen verilerin analizinde en önemli değişkenlerden biri olan baba kaybı değişkeninin toplumsal cinsiyet tutumu ve adil dünya inancı ile olan ilişkisi incelenmiştir. Analizler sonrasında ulaşılan sonuçlara göre baba kaybı yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet tutumu bakımından babası yaşayanlara göre daha geleneksel olduğu bulunmuştur. Bu sonucun temel kaynağının; babasını kaybeden erkeklerin, kültürel olarak ailenin sorumlusu olarak etiketlenmesi olduğu düşünülmektedir. Diğer taraftan babasını kaybetmiş kadınların korunmaya muhtaç algısı ile daha geleneksel yetiştirilmesi bu sonucun ortaya çıkmasında önemli bir etken olduğu düşünülmektedir. Ayrıca baba kaybı ile adil dünya inancı arasındaki ilişki incelendiğinde baba kaybı yaşayan bireylerin adil dünya inançlarının babası yaşayanlara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Adil dünya inancı yüksek iken babasını kaybeden bireyin bu duygusunun sarsılmasının temel sebebinin ölüm karşısında herhangi bir sorumlu bulamamasından kaynaklandığı düşünülmektedir.

Altuntaş ve Altınova'ya (2015) göre ekonomik gelir, adil dünya inancı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin doğru orantılı olduğunu ifade etmişlerdir. Diğer taraftan Kodan (2013) yaptığı çalışmada toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumları belirleyici etkenlerden birinin de gelir durumu olduğu vurgulanmıştır. Bu doğrultuda, bu çalışmada da ekonomik gelirin ilgili alanyazın ile paralel olarak toplumsal cinsiyet rolleri üzerinde belirleyici olması beklenmiştir. Nitekim ortaya çıkan sonuçlar bu beklentiyi karşılamıştır. Yani ekonomik gelir arttıkça toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutum yükselmiştir. Ekonomik gelir arttıkça bireyler geleneksel bir eğilim göstermişlerdir. Bu sonucun temel olarak ülkemizde iş alanındaki cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Nitekim iş alanında genelde erkekler üst düzey

yönetici olmakta yada parayı yönetmektedir. Bu durumda sosyo-ekonomik düzeyinin artması demek erkeğin veya erkeklığe yönelik atfın güçlenmesi demektir diyebiliriz.

Yapılan ileri analizler sonucunda ekonomik gelirin bireylerin genel tutumları üzerinde etkili ve belirleyici olduğu anlaşılmıştır. Zira bu çalışmada ekonomik gelir adil dünya inancı ile toplumsal cinsiyet eşitsizliği arasında aracı değişken rolü üstlenmiştir. Yani adil dünya inancı yüksek veya düşük olan bir bireyin toplumsal cinsiyet açısından geleneksel bir tutuma mı yoksa eşitlikçi bir tutuma mı sahip olacağını belirleyicisi ekonomik gelirdir.

Bu çalışmada üniversite öğrencileri örnekleminde; yaş cinsiyet ebeveyn kaybı ve ekonomik gelir gibi bazı demografik değişkenler ile toplumsal cinsiyet tutumu ve adil dünya inancı arasındaki ilişkiler açıcı bir yaklaşımla ele alınmıştır ve istatistiksel olarak anlamlı olan ilişkiler rapor edilmiştir. Anne kaybı ve ebeveyn ilişki durumu değişkenlerinin bağımlı değişkenler üzerinde anlamlı bir etkisi veya ilişkisi tespit edilmemiştir. Örneklemin bu değişkenler için düşük olması nedeni ile verilerin normal dağılmadığı görülmüştür. Bu nedenle anne kaybı ve ebeveyn evlilik durumu değişkenleri analizlere dahil edilmemiştir.

Bu çalışma belirli bir zaman ve örnekleminde yürütülmüştür. Dolayısıyla genellenebilirlik açısından kısıtlılık içermektedir. Yine çalışmanın diğer bir kısıtlılığının veri toplama sürecinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Zira verilerin sınıf ortamında toplanması ve ders öncesi veya sonrasında alınmasından ötürü katılımcılar gerçek düşüncelerini yansıtmamış olabilirler. İleride yapılacak çalışmaların daha geniş bir örnekleminde ve sadece üniversite öğrencilerinden değil farklı alan ve mekandaki gençlerden; daha uygun bir zamanda veri toplanması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Alptekin, D. (2014). Çelişik duygularda toplumsal cinsiyet ayrımcılığı sorgusu:üniversite gençliğinin cinsiyet algısına dair bir araştırma. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32, 203-211.
- Altuntaş, O., & Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkishor Turkic*, 10(6), 83-100. <https://doi.org/10.7827/turkishstudies.7674>
- Arditti, J. A., Godwin, D. D., & Scanzoni, J. (1991). Perceptions of parenting behavior and young women's gender role traits and preferences. *Sex Roles*, 25(3-4), 195-211. <https://doi.org/10.1007/bf00289854>
- Aşılı, G. (2001). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ve ego durumları arasındaki ilişki* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun, Ö., & Ünal, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.
- Bandura, A. (1971). Vicarious and self-reinforcement processes. *The Nature of Reinforcement*, 228278.
- Baykal, S. (1988). *Üniversite öğrencilerinin cinsiyet rolleri ile ilgili kalip yargılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Bronfenbrenner, U., Alvarez, W. F., & Henderson, C. R. (1984). Working and Watching: Maternal Employment Status and Parents' Perceptions of Their Three-Year-Old Children. *Child Development*, 55(4), 1362. <https://doi.org/10.2307/1130006>
- Burt, K. B., & Scott, J. (2002). Parent and adolescent gender role attitudes in 1990s Great Britain. *Sex Roles: A Journal of Research*, 46(7-8), 239-245. <https://doi.org/10.1023/A:1019919331967>
- Çabuk, S. (2013). Psikografik bir pazar bölümlendirme değişkeni olarak cinsiyet kimliği: tüketim araştırmalarında cinsiyet kimliği kavramının incelenmesi. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 22(2), 27-40.
- Correia, I., & Dalbert, C. (2008). School bullying: belief in a personal just world of bullies, victims and defenders. *European Psychologist*, 13(4), 248-254.
- Correia, I., Alves, H., Morais, R., & Ramos, M. (2015). The legitimation of wife abuse among women: The impact of belief in a just World and gender identification. *Personality and individual differences*, 76, 7-12.
- Dalbert, C. (1999). The world is more just for me than generally: About the personal belief in a just world scale's validity. *Social Justice Research*, 12(2), 79-98.
- Damarlı, Ö. (2006). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet rolleri, bağlanma stilleri ve benlik kavramı arasındaki ilişkiler* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Dökmen, Y. Z. (2004). *Toplumsal cinsiyet sosyal psikolojik açıklamalar*, Sistem Yayıncılık.
- Eckhardt, C. I., Samper, R., Suhr, L., & Holtzworth-Munroe, A. (2012). Implicit attitudes toward violence among male perpetrators of intimate partner violence: A preliminary investigation. *Journal of Interpersonal Violence*, 27(3), 471-491. <https://doi.org/10.1177/0886260511421677>
- Erdem M., (2008). *Öğretmenlere göre kamu ve özel liselerde iş yaşamı kalitesi ve örgütsel bağlılıkla ilişkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Ankara Üniversitesi.

- Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., & Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-International Journal of Educational Research*, 8(1).
- Fast, I. (1993). Aspects of early gender development: A psychodynamic perspective. *The Psychology of Gender*, 173-193.
- Foley, L. A., & Pigott, M. A. (2000). Belief in a just world and jury decisions in a civil rape trial. *Journal of Applied Social Psychology*, 30(5), 935-951. <https://doi.org/10.1111/j.1559-1816.2000.tb02504.x>
- Göregenli, M. (2003). Şiddet, kötü muamele ve işkenceye çocuklarda değerlendirmeler, tutumlar ve deneyimler, İşkencenin Hukukçuların Rolü Projesi Raporu.
- Göregenli, M. (2012). *Temel kavramlar: Önyargı, kalıpyargı ve ayrımcılık*. K. Çayır ve M. A. Ceyhan, (Ed.), *Ayrımcılık: Çok boyutlu yaklaşımlar içinde* (17-29). Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Göregenli, M. (26 Kasım 2010). *Şiddet ve işkencenin meşrulaştırılması sürecinin sosyal psikolojik arka planı*. Enternasyonal Forum. Erişim Tarihi:1 Nisan 2022, <http://www.enternasyonalforum.net/konular/siddet-ve-iskencenin-mesrulaştirilmesi-suerecinin-sosyal-psikolojik-arka-planı.4504/>
- Gül, H., ve Oktay, E. (2009). Türkiye ve dünya'da kadınların çalışma hayatında yaşadıkları cam tavan algıları üzerine kavramsal bir çalışma. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 9(18), 421-436.
- Günay, G., & Bener, Ö. (2011). Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri çerçevesinde aile içi yaşamı algılama biçimleri. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 15(3), 157-171.
- Güvenç, G. (1996). Kız ve erkek üniversite öğrencilerinin aile içi etkileşime ilişkin algıları ile toplumsal cinsiyet rolüne ilişkin tutumları. *3P Dergisi* 4 (1), 34-40.
- Hafer, C. L., Bègue, L., Choma, B. L., & Dempsey, J. L. (2005). Belief in a just world and commitment to long-term deserved outcomes. *Social Justice Research*, 18(4), 429-444. <https://doi.org/10.1007/s11211-005-8569-3>
- Hayes, R. M., Lorenz, K., ve Bell, K. A. (2013). Victim Blaming Others: Rape Myth Acceptance and the Just World Belief. *Feminist Criminology*, 8(3), 202-220. <https://doi.org/10.1177/1557085113484788>
- Hofstede, G. (1980). Culture and Organizations. *International Studies of Management ve Organization*, 10(4), 15-41. <https://doi.org/10.1080/00208825.1980.11656300>
- Hofstede, G. J., & Minkov, M. (2010). *Culturasy Organizaciones: Software mental: cooperación intercultural y su importancia para la supervivencia*. McGraw-Hill.
- Holmes, M. (2007). *What is gender? Sociological approaches*. Sage.
- Idisis, Y., Ben-David, S., & Ben-Nachum, E. (2007). Attribution of blame to rape victims among therapists and non-therapists. *Behavioral Sciences ve the Law*, 25(1), 103-120. <https://doi.org/10.1002/bsl.721>
- Jost, J. T., & Banaji, M. R. (1994). The role of stereotyping in system-justification and the production of false consciousness. *British Journal of Social Psychology*, 33(1), 1-27. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8309.1994.tb01008.x>
- Jost, J. T., & Hunyady, O. (2005). Antecedents and consequences of system-justifying ideologies. *Current Directions in Psychological Science*, 14(5), 260-265. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2005.00377.x>
- Kağıtçıbaşı, Ç. (2005). *Yeni İnsan ve İnsanlar*. Evrim Yayınları.

- Kahraman, L., Kahraman, A. B., Ozansoy, N., Akıllı, H., Kekillioğlu, A., & Özcan, A. (2014). Nevşehir hacı bektaş veli üniversitesi toplumsal cinsiyet algısı araştırması. *Turkish Studies*, 9(2), 811-831.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayıncılık.
- Kim, E., & Park, H. (2018). Perceived gender discrimination, belief in a just world, self-esteem, and depression in Korean working women: A moderated mediation model. *Women's Studies International Forum*, 69, 143-150. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2018.06.006>
- Kodan, S. (2013). *Evli bireylerin evlilik kalitesi toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam doyumları arasındaki ilişkilerin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Atatürk Üniversitesi.
- Kristiansen, C. M., & Giulletti, R. (1990). Perceptions of wife abuse: Effects of gender, attitudes toward women, and just-world beliefs among college students. *Psychology of Women Quarterly*, 14(2), 177-189. <https://doi.org/10.1111/j.1471-6402.1990.tb00013.x>
- Laqueur, T. (1992). *Making sex: Body and gender from the Greeks to Freud*. Harvard University Press.
- Larsen, K. S., & Krueger, R. M. (2013). The relationship between men and women: Culture, sex and gender. *Advances in international psychology: Research approaches and personal dispositions, socialization processes and organizational behavior*, 267-302.
- Lerner, M. J. (1980). *The belief in a just world: A fundamental delusion*. NY: Plenum Press.
- Lott, B., & Maluso, D. (1993). The social learning of gender. İçinde A. E. Beall ve R. J. Sternberg (Eds.), *The psychology of gender* (s. 99-123). Guilford Press.
- Mahaffy, K. A., & Ward, S. K. (2002). The Gendering of Adolescents' Childbearing and Educational Plans: Reciprocal Effects and the Influence of Social Context. *Sex Roles*, 46(11/12), 403-417. <https://doi.org/10.1023/a:1020413630553>
- Mårtensson, E., Björklund, F., & Bäckström, M. (2019). Privilege is invisible to those who have it: some evidence that men under estimate the magnitude of gender differences in income. *Current Research in Social Psychology*, 27, 1-8.
- Martin, C. L. (2012). Cognitive theories of gender development. In *The developmental social psychology of gender* (pp. 105-136). Psychology Press.
- O'Connor, W. E., Morrison, T. G., McLeod, L. D., & Anderson, D. (1996). A meta-analytic review of the relationship between gender and belief in a just world. *Journal of Social Behavior and Personality*, 11(1), 141-148.
- Öngen, B., & Ayaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*. No: 48: 1-18
- Planalı, G. Ö., & Uçar, G. K. (2021). Erkeklerin toplumsal cinsiyet ve şiddete ilişkin örtük çağrışımlarının demografik özellikler ve adil dünya inancı perspektifinden incelenmesi. *Nesne Dergisi*, 9(21), 572-586. <https://doi.org/10.7816/nesne-09-21-06>
- Powell, G. N., & Greenhaus, J. H. (2009). Sex, Gender, and Decisions at the Family → Work Interface. *Journal of Management*, 36(4), 1011-1039. <https://doi.org/10.1177/0149206309350774>
- Rosenkrantz, P., Vogel, S., Bee, H., Broverman, I., ve Broverman, D. M. (1968). Sex-role stereotypes and self-concepts in college students. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 32(3), 287-295. <https://doi.org/10.1037/h0025909>
- Şirvanlı Ö. D. (1992) Annenin çalışma durumu ve ebeveynin benimsediği cinsiyet rolü değişkenlerinin çocuğun cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıp yargılarının gelişimi üzerindeki rolleri [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.

- Strömwall, L. A., Alfredsson, H., & Landström, S. (2012). Blame attributions and rape: Effects of belief in a just world and relationship level. *Legal and Criminological Psychology, 18*(2), 254–261. <https://doi.org/10.1111/j.2044-8333.2012.02044.x>
- Trommsdorff, G., & Iwawaki, S. (1989). Students' Perceptions of Socialisation and Gender Role in Japan and Germany. *International Journal of Behavioral Development, 12*(4), 485–493. <https://doi.org/10.1177/016502548901200405>
- Vatandaş, D. (2011). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *İstanbul Journal of Sociological Studies, 0*(35), 29-56.
- Vefikuluçay, D., Demirel, S., Taşkın, L., & Eroğlu, K. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi, 14* (2), 12–27.
- Watson, J., & Newby, R. (2005). Biological sex, stereotypical sex-roles, and SME owner characteristics. *International Journal of Entrepreneurial Behavior ve Research, 11*(2), 129–143. <https://doi.org/10.1108/13552550510590545>
- Yancı, F., & Polat, A. Ö. (2019). Tecavüze ilişkin tutumların tecavüz mitleri, adil dünya inancı, cinsiyet rolleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi. *Kadın Araştırmaları Dergisi, 1*(18), 31-50.
- Yazıcı, M. (2016). Değerler ve toplumsal yapıda sosyal değerlerin yeri. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 24*(1), 209-223.
- Zeyneloğlu, S. (2008). *Ankara'da hemşirelik öğrenimi gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Zeyneloğlu, S., & Terzioğlu, F. (2011). Development and psychometric properties gender roles attitude scale. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 40*(40), 409-420.

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

Gender is a concept that assigns different roles to men and women, whose content completely changes depending on the social structure and culture (Powell ve Greenhouse, 2010). Gender role is the whole of the behaviors that society expects from people about being a woman or a man (Vatandas, 2007). Social roles emerge from the shaping of human behavior according to the expectations of the social structure (Kaçan, 2018). The belief in a just world, which is considered a mechanism that increases gender inequality and a legitimizing ideology, was first investigated by Lerner and Simmons in the 1960s (Strömwall et al., 2013; Kristiansen et al. 2016; Haffer ve Begue, 2005; Gruman et al. 2010). Accordingly, people want to believe that they live in a world where good things happen to good people, and bad things happen only to bad people (Foley ve Pigott, 2000, İdisis vd., 2007; Lerner, 1980). In line with the relevant literature briefly summarized above, it is aimed to examine the relations between gender attitudes and belief in a just world according to different demographic characteristics in a sample of university students in Turkey. The most important feature that makes this study different from the related literature is that it examines the effect of parental loss on aforementioned variables.

Method

The relational survey model, one of the quantitative survey methods, was used in this study. The sample of the study consisted of students studying at universities. The sample filled out the scale questions online. In this study, besides the demographic information form, the belief in a just world scale and the gender roles attitude scale were used. Participants consisted of 248 individuals; 140 (56.4%) of them were female and 108 (43.6%) were male.

Results

The results revealed that the gender attitude levels of male ($M= 171.1$) and female students ($M= 134.3$) were significantly different from each other ($t(248)= 9.3, p= .00$). In the analysis made on gender attitude according to the variable of loss of father, it was found that the gender attitude levels of the participants whose fathers were alive ($M= 152.3$) and whose fathers died ($M = 172.2$) were significantly different from each other ($t(248)= -3.1, p= .002$). Furthermore, it was determined that the gender attitude levels of the participants whose fathers were alive ($M= 35.3$) and whose fathers died ($M= 31.5$) were significantly different from each other in the belief in a just world ($t(248)= 2.8, p= .005$). According to the analysis, it was found that both gender attitudes ($F=9.35, p< .01$) and belief in a just world ($F=77.58, p< .01$) significantly differed according to income status. As a result of the analysis, economic income revealed as a significant predictor of gender attitude ($F(1,246)=28.175 p<.001 R^2=.103 \beta= -.321$

$t = -5.3$ $p < .001$). In addition, the belief in a just world variable was also found to be a significant predictor of gender attitude, ($F(1,246) = 24.470$ $p < .001$, $R^2 = .090$ $\beta = -.301$ $t = -4.9$ $p < .001$). However, when the economic income variable was controlled; the significant relationship between belief in a just world and gender attitude reached a meaningless level. $F(2,245) = 15.9$ $p < .001$, $R^2 = .115$ R^2 adjusted = .108 $\beta = -.153$ $t = -1.86$ $p = .063$). According to the results of the Sobel test performed to test the significance of this analysis, the result was found to be significant ($Z = -3.20$, $p < .001$). In this respect, we can say that the level of economic income is a fully mediating variable between belief in a just world and gender attitudes.

Discussion ve Conclusion

Alptekin (2014), Altuntaş and Altınova (2015), Öngen and Aytaç (2013) have observed that men had more traditional gender roles than women in terms of gender attitudes. The result was replicated in this study. It is thought that the main reason for this result is that gender roles expand the comfort zone of men and create a power field. Depending on the working status of both parents, the individual may have either egalitarian or traditional roles (Bronfenbrenner et al. (1984), Şirvanlı (1992) Güland Ercan (2009), Erdem (2008). According to the results obtained in the analysis, it was found that individuals who lost their fathers were more traditional in terms of gender attitudes than those whose fathers lived. The fact that men who have lost their fathers are culturally labeled as responsible for the family is considered as the primary source of this result. Moreover, the perception that women who lost their fathers need protection and their more traditional upbringing may be the source of this result. In addition, when the relationship between the loss of a father and the belief in a just world was examined, it was determined that the individuals who lost their father had lower beliefs about the just world than those who had a father. It is thought that this situation stems from not being able to find responsibility for the death. Altuntaş and Altınova (2015) stated that economic income, belief in a just world and gender inequality are directly proportional. The results obtained from this study are directly proportional to the literature. In other words, as economic income increased, attitudes towards gender roles increased. It is thought that this result is mainly due to the gender inequality in the field of work in Turkey. As a matter of fact, in the business field, men are usually the top managers or manage the money. As a result of further analysis, it has been understood that economic income is effective and determinant of the general attitudes of individuals. Because in this study, economic income played the role of a mediator variable between the belief in a just world and gender inequality.